

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIODICH SATÍRICH
HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

SANT VARI DE LA ES
QUELLA DE LA TORRATXA

EX-VOTOS

QUE LA PIETAT D'ALGVNS BARCELONINS HA DEDICAT ALS

SEVS SANTS PREDILECTES

PERA EXEMPLE DELS DOLENTS Y EDIFICACIÓ DELS BONS. A BARCELONA DIA 10 DE FEBRER DELANY 1905

Antoni López

CRONICA

QUAN l'Hereu Pantorrilles va exhalar l'últim sospir en el Saló de sessions del *Círculo Liberal conservador* pròxim a disoldre's, li sortí l'anímata per la boca en forma no de colóm, sino de tort.

En lloch del auell blanc, símbol de la candidés, l'auell pardo y pigat que fa destrossas en els oliverars quan las oliveras están plenas de fruyt... A tal difunt, tal animeta.

Els que han sentit cantar al Tort... y Martorell li atribuïen el següent discurs pronunciat ab veu atiplada pero enérgica:

«La causa del ordre, la causa de la Monarquia y la causa de que nosaltres torném a remenar las caderas están íntimament lligadas y pera prosperar necessitan un home de talla. ¿Ahont es aquest home? Mireume bé, apameume si voleu: aquest home soch jo. No'n trobaréu un altre que'm superi. Si ab els ulls de la cara no'us podeu fer cárrech de las meas dimensions corpóreas, acudfu al microscopi y veureu al detall totas las condicions y requisits que m'adornan. No olvideu que vivim en plena época microbiana. Té avuy més importancia, pot avuy més un microbi que un lleó. L'immortal Seraff Pitarra va pressentirme al posar en boca d'un dels personatges dels seus *Singlots poètics* els dos següents versos que constituïen el meu lema:

«Jo soch un home petit;
pero tinch pensaments grans.»

Y a continuació va explicar punt per randa 'ls grans pensaments que brillan en el seu cervell.

Son verdaderament més que grans, colossals, monstruosos, estupendos, despampanants.

Se tracta de la reconquista de Barcelona, avassallada per las tayfas republicanas y per algú que altre escamot de segadors. Els republicans y 'ls regionalistas s'han apoderat de tots els cárrechs públics, desde que 'l caciquisme pantorrillesch va naufragar en el Guadalete dels espantosos desastres colonials. Allá va sucumbir D. Manuel ab tot el seu poderós exércit de tarugnistas, falsificadors d'actas y mangonejadors sempiterns de la cosa pública. Veritat es que 'l van treure de las ayguas encare vin; pero portava la mort a dintre... y sobre tot estava mullat que feya llástima. ¡Y quina humitat més persistent! En vá procurá arrimarse al sol que més escalfava, primer al sol Silvela, després al sol Maura, per últim al sol Azcárraga: tot inútil, no conseguí revifarse, ni treure's la mullena... y hagué de resignarse ab la seva sort malastruga. D. Rodrigo ha mort y's necessita un D. Pelayo.

Pero D. Pelayo no faria res si no contava ab una base segura d'operacions, ab una nova Covadonga. Y en el cas present la Covadonga de la somniada reconquista del poder y 'l mangoneig se troba situada en el punt més estratègich de la ciutat vella, en la plassa de Sant Jaume. Allá, davant per davant, com si's contemplessin estátics y muts, s'alsan els dos edificis, santuaris de las aspiracions dels reconquistadors: la Casa de la Ciutat y la Diputació provincial.

Per entrar en la última, per evitar que'n siguin expulsats definitivament per obra de las eleccions del mes de mars pròxim, els darrers restos del caciquisme que hi tenen encare 'l seu refugi, precisa apoderarse de la Casa Gran, costi lo que costi y per tots els medis, si no pot ser a las bonas, per assalt ó per traició.

Allá dintre hi ha 'l arsenal ben assortit de tota mena d'armas, licitas y ilícitas, pera guanyar las eleccions. Allá dintre s'anava a provehir en els seus bons temps l'immortal capdill de las Pantorrilles. Amo de la Casa Gran, era amo de tot. Tenia sens l'arcalde, 'ls arcaldes de barri, els empleats, els individuos de las brigadas, els que ocupavan puestos y 'ls que aspiravan a ocuparne, els tips y 'ls dejuns, els satisfets y 'ls aspirants; si 'ls uns disposats a fer mérits pera conservar el puesto, resoltos els altres a contreure'n per' obtenir la recompensa d'una credencial. Ab aquests elements feya aquellas famosas eleccions sense electors, aquells pans sense farina, tan substanciosos y nutritius pels que 'ls amassavan, els enfornavan y se 'ls cruspían.

Tot aquest sistema de trampas y oprobi va derribarse, quan el poble de Barcelona exclamá: —S'ha acabat la comedia: de las meas cosas, vull cuidarme'n jo mateix.

Pero aqueixa resolució del poble ha de ser considerada com a definitivament irrevocable?

Els artistes de las malas arts creuen que no: se figuran que per restablir de nou a Barcelona l'imperi del caciquisme no's necessitan més que dos cosas: l'apoy decidit del govern y molta audacia.

Els procediments mauristas de fer viatjar el rey, oferintlo en espectacle a las classes neutras y a la histérica impresionabilitat de las senyoras, se donan ja per completament fracassats. No ha quedat d'ells més que 'l desconcert en el camp dels regionalistas y 'l recort pintoresch d'una comedia de gran aparato, ab adornos y lluminarias, músicas y moviment de comparses, plujas de floretas, aleteigs de coloms y voleyar de mocadors.

Las classes neutras, molt amigas de distreure's, son refractarias a tota organisació política. Quan se va a trobar a un neutre porque cooperi a la formació d'un gran partit monárquich, respón invariablement: —¿Y ara? ¿Per quí m'ha pres?.. Altra feyna hi há!

Y s'hi gira d'espatllas.

No s'hi pot fer carrera. S'han fet totas las probaturas, y totas en vá. No hi han valgut ni 'ls afalachs del representant del govern, ni las vivas intancies del Marqués de las Cinquillas, ni las recomenacions apassionadas del Avi Brusí, ni 'ls oferiments patriótics dels Fivallers de cartró, ni las benediccions del Eminentíssim: res ha pogut vencer la repugnancia y l'apatía de las classes neutras... las quals tal volta més previsoras que 'ls seus excitadors, s'han fet la següent reflexió: —¿Qué'n treuriam de votar, si de totas maneres a Barcelona han de guanyar sempre 'ls republicans?

Donchs aixó es precisament lo que's tracta d'evitar, que 'ls republicans guanyin, que 'ls republicans votin, que 'l cos electoral s'interessi per las lluytas dels comicis.

Passa en Villaverde, ab rahó ó sense, per un home violent y sense escrúpols: la *desrepublicanisació* de Barcelona constituiria el major del mérits que podria oferir a las institucions, en pago de haverli conferit el poder. ¡Lograr ab un cop de audacia brutal lo que no vá poder conseguir l'Amo Toni ab tot el seu talent y ab tota la seva mónita, quina victoria per en Villaverde!

A ferli veure aixó han anat a Madrid els menadors de la conjura: en Tort y Martorell, que conta sas campanyas políticas per pallissas; en Milá y Pí que no pot olvidar una famosa trencadissa de vidres; l'Alejandro M. Pons, en Sagnier y l'Huelin, que volen fer l'aprenentaje de cacichs... y a Madrid ha

sigut cridat á tota pressa 'l governador perque hi dongui cullerada.

El plan es molt senzill: desembrassar la Casa Gran de regidors republicans, y montar de nou el tinglado electoral com en els bons temps del Hereu Pantorrilles.

Un projecte, com se veu molt práctic y de facilissima realisació, sobre tot si s' arriba á conseguir que 'l poble deixi de mostrar-se part en causa, y permeti que li robin els seus drets.

Pero 'l poble n' está gelós y sabrá defensarlos, y al últim ja veurán lo que succeheix.

Si hi ha algú que al mirarse en el mirall s' horripila dels estragos de l' edat, y vol de totes maneres que li fassin un cap nou, tingui per segur que 'l poble, gran artista en aquest ram, el servirà de parroquiá.

P. DEL O.

SONET

Rihéu, jovent, goséu; es la vostra hora.
¿Qué si aixó serà etern?... ¡Y qué ha de serho!
Veureu quant aviat y ab quin salero
vostra felicitat el temps devora.

Aquest no te pietat; no vfu ni plora,
ni fa cas de gемеchs ni deesepero;
dfo que vol quedar sol y considero
qu' es una veritat aterradora.

Pro per xó anéu seguint d' eixa manera;
y quan notéu que se us acabi 'l riure
penséu que d' altres ni hi han que us van darrera
que 'ls hi heu de deixar lloch per gosá y viure.

Y si un jorn l'anyoransa us desespera,
no sou vosaltres sols; ningú se 'n lliura.

P. LLAVERIA Y E.

LA COMISSIÓ DE GOVERN

Tot aixó del Ajuntament ja está arreglat.

L' alcalde, inspirat sens dupte per la Mare de Deu del Pilar, que no pot menos d' estarli agrañida per alló del regalet de la vara, ha tingut una idea.

—¿Quina es la causa—s' ha dit l' home—de que la gestió del Municipi resulti completament estéril? La radical diferencia en las opiniones y en el modo de veure las cosas dels elements que 'l componen.

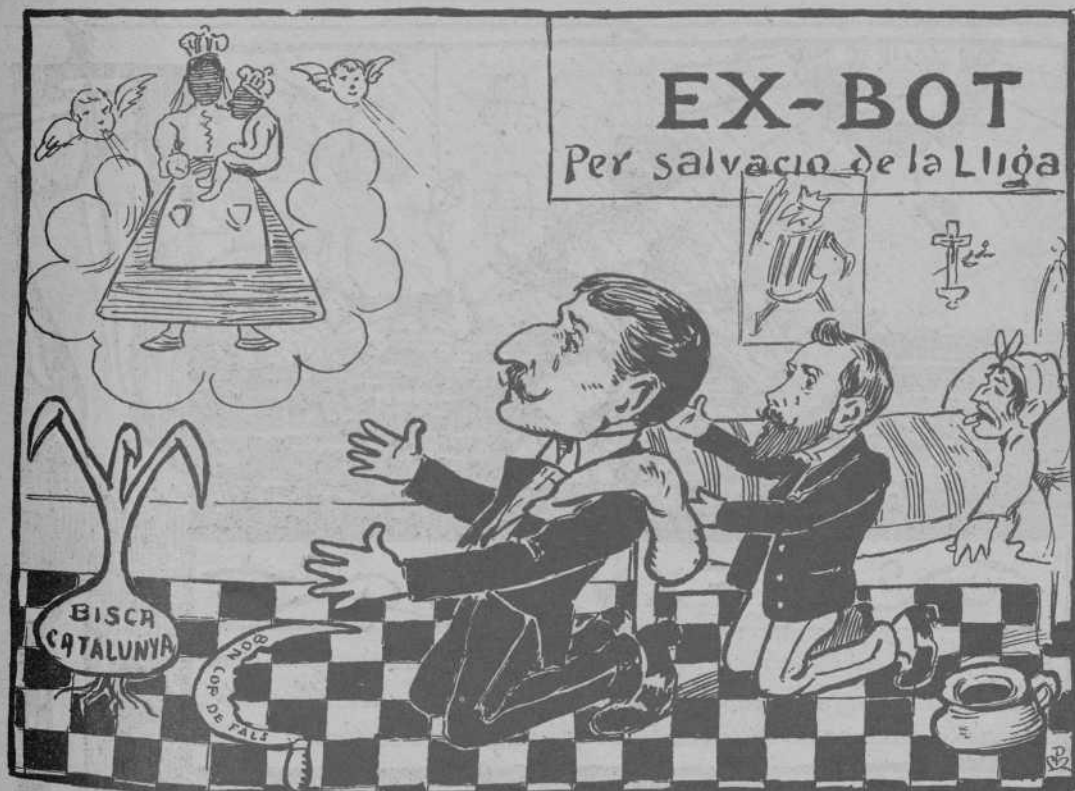
Basta que 'ls verts diguin que un projecte es bó perque 'ls madurs trobin qu' es rematadament dolent; n' hi ha prou ab que una iniciativa hagi sortit de la dreta, perque la esquerra la combati á sanch y á foch y la consideri la pitjor de las calamitats.

¿Manera de que aquesta situació insostenible—ha continuat dihentse don Gedeón Lluch—s' acabi en una forma que, sense humillar á ningú, sigui satisfactoria per tots?

Nombrar una comissió especial que, constituñida per las eminencias del Municipi, serveixi de guía y brújula als regidors de la tarregada y 'ls dongui á n' aquests preparada la feyna de tal manera, que 'ls ilustres senyors, al acudir al Consistori, no tinguin altra cosa que fer que dir sí ó nó y admirar en silenci la sabiduría dels seus rabadans.

Y com formar una comissió no es netejar una cla-

PER L' "IDEYA,"

¡Oh Verge de Montserrat,—conserveunos ara y sempre—la nostra hermosa unitat!

vegüera ó empedrar un carrer, que sempre resulta tasca engorrosa, apenas concebuda la idea, l'insigne alcalde primer ha corregut á posarla en práctica, y en menos que canta un gall ha aparegut constituït el «Comité de salut pública» que ha de portar sobre las sevas espatillas la carga feixuga de l'administració municipal.

Pero ¿de quina manera l'ha conjuminada aquesta comissió, destinada á fondre, á lligar las voluntats de trenta cinch ó quaranta personas, de las quals l'una pensa naps y l'altra xiribias?

Escullintne y agrupantne unas quantas, de las quals l'una pensa xiribias y l'altra naps.

¿Veritat que la ocurrencia del senyor Lluch es de las que deixan blau y cubreixen de gloria al mortal que té la sort de donals'hi forma?

Quinze gossos y quinze gats, tancats dintre d'una gran gabia, passen el dia barallantse y armant un sacramental de mil dimonis...

¿Cóm ho farán per evitarho?

D'un modo senzillissim. Agafaré un gat y un gos, els ficaré dintre d'una gabia més petita, y allí, els dos á solas, que mirin de dilucidar amistosament las sevas qüestions y de posar fi á las sevas diferencias.

Naturalment, el gos y l'gat entendrán tan bé la nostra pacificadora intenció, que las barallas que á la gabia gran sostenfan en colectivitat se continuaran á la petita ab més encarnissament, y á la poca estona dels dos *comissionats* no'n quedarán altra cosa que las quías.

¡Quan els dich que'l *compañero* Lluch es un' áliga per aixó de trobar solucions als més intrincats problemas!..

A la quenta l' bon senyor no sab un quiento que aquí vé com l' anell al dit.

Donant la classe d' aritmética en una escola elemental, un mestre preguntava als seus deixebles:

—Las cantitats heterogéneas ¿poden sumarse?

—Sí, senyor,—va contestarli un baylet, fill d'un xacolater, y un dels alumnos més atrassats del col·legi.

—¿Qué diu ara?—exclamá l' professor, esgarriat de semblant heretjia:—no senyor que no poden sumarse: está vosté equivocat.

—Donchs jo trobo que sí!

—¡Li dich que nó!

—A mi'm sembla...

—A veure, donchs,—va cridar el mestre, exasperat davant de tanta tossuderia:—resolguim aquest exemple. Suposém que tenim una lliura de cacau, una lliura de canyella y una lliura de sucre. Si ara las sumém, ¿que'n surtirá?

El deixeble rumiá un moment y respongué ab el major aplom:

—Ne sortiran... tres lliuras de xocolata.—

Ara que ja'l sab, apliqui el senyor Lluch el quiento y, transportant l' acció al Consell municipal, veji quinas conseqüencias se'n poden treure.

Si las sessions de la Corporació en pes son un' olla de grills y la major part de las vegadas els concejals, després d'haver estat cinch ó sis horas disputant, se'n han de tornar á casa sense haver fet res, ¿quín motiu hi ha per creure que á las sessions de la flamant Comissió de Govern no succehirá exactament lo mateix?

Si'ls quaranta regidors están separats per diferencias irreductibles, ¿cóm es possible qu' entre deu,

DE MATERIA HIDRAULICA

EXVOTO

De José Llástichs y Mòlia Samauja, conyuges, domiciliados al Ensanche, agradecidos por haber llegado convida á casa suya un día que llovia.

extrets d'aquests quaranta, las diferencias no continúbin d'idéntica manera?

Fins prescindint d'aquest punt de vista y admetent per un instant que l'acort entre 'ls deu escullits s'arribés á conseguir, ¿quí 'ns assegura que la plebe del Ajuntament baixará resignada 'l cap y s' avindrà á votar lo que 'l Comité dels deu li mani?...

Una de dugas. O l'arcalde de Real Ordre es un bromista que s'ha proposat pendre 'l pel á la ciutat, jugant á comissions que ja sab que no han de servir per res, ó es un cándit sense picardía, capás de figurarse que deu cantitats heterogéneas se poden sumar y donar una massa compacta.

Desenganyis, *compañero*; la esterilitat de la gestió municipal prové de la extranya constitució del Ajuntament; no d'altra cosa.

El pecat es ja d'origen, de naixensa, y no hi ha Jordans ni pou de Moncada que 'l netejin.

Per xó lo de la Comissió de Govern acabarà en punta.

En Lluch, al elegirla, díu que 's proposa fer administració.

Y lo que farà será *xocolata*.

A. MARCH

FINAL DE UNA NOVELA

S'ha de comensar.

Dotze horas tocavan molt pausadament al antich rellotge de la nostra Seu, quan de casa bona, ab pas molt lleuger, eixían furiosos dos braus caballers, marit de la dama l' un, l' altre... parent,

deixant en la casa la infidel muller sola y desmayada sobre un canapé.

La estancia es mitj fosca, sols crema un llumet á sobre la taula, testimoni fiel de sas aventuras de falsa muller.

El desmay li mimva poquet á poquet, y al veure's tan sola tremola de fret.

Crida á la minyona que dorm al extrém, dientli que 's vesteixi per sortir al carrer.

—Pero, mi senyora, (li díu la servent) á n' aquestas horas ¿qué 's proposa fer?

—Surtím totas dugas, no 'ns detinguém més.

—Pero, bé; ¿qué passa?

—Ja t'ho explicaré: com els demás vespres, á dos quarts de deu, el meu marit Dimas ha anat al café.

Com d' allí 'n sortia á la una ó més,

quan ell era fora venfa l' Ernest á passar la estona, y avuy (sortí crudell) ha vingut més d' hora mon espós, ni temps m' ha dat d' amagarlo. ¡Pobre cusinet!

Ab malas paraulas de casa l' ha tret, sens que ré hi valguesin els meus humils prechs y ab dugas pistolas al darrera seu se 'n ha anat tancantne per fora 'l cancell deixantme mitj morta de por y de fret.

Marxém desseguida; potser tindré temps d' evitá un desastre que 'm pot ser funest.

Y sens més retóricas, ni tan sols saber el camí que 'ls altres dos havían pres comensan á corre plassas y carrers per mirar si veyan als dos caballers.

Pro. cá, no reparan ni la sombra d' ells.

La Rambla está sola, pareix un desert; carrer de Fernando l' enfilan de dret y entran á la plassa que 's troba després quan la esposa exclama, signant la paret de Casa la Vila: —Mirate'ls, son ells.

—¿Qué díu mi senyora? ¿Que no veu vosté

AUTORITATS

Jo Ramuz (Memento)
es-picador, es-autor dramá-
tico, es-comico polizante
y otras yerbas Médico
como E. DOTO mi colega
a. Nuestra Señora la Pa-
ren de las Planchadoras
en Barcelona Febrero 1905.

En haberme salvado la
vida te ofrezco este
recuerdo
F. Ramuz
Abril de 1904

que son les estàtues del *ajuntament*?
L'un es el rey Jaume, l'altre en Fivaller.

LLERÓ VILA Y HUGUET

UNA CONQUISTA

¿Ahónt vaig ferla? Al *Circo Barcelonés*.

Es tot' una historia.

Llegint l'altre dissapte un *llamattu* cartell de color violat, va venirme la tentació.

«*Hoy noche: Segundo baile de máscaras.*»

Atret per la novedat, perque juro qu'encare no sabia que s'hagués fet el primer, m'acosto al despaig, compro un *título de caballero* per dugas pesetas—miréu si han degenerat els *caballeros* y cóm s'han abaratit aixó dels *títulos*!—y ja'm teníu á dins de la immensa sala.

Arribar, mirar y véncer, es á dir, entrar en operacions y fer la troballa més grossa que á Barcelona's pot imaginar, va ser tot hù.

Era una mascareta vestida de no sé qué—y'm sembla qu'ella tampoch—que de bonas á primeras y desplegant la major familiaritat, va escometre'm.

—¡Hola!—va dirme ab un timbre de ven, si no argentí, bastant agradable:—¿que vas sol?

—Per ara sí—vaig contestarli jo, donantme ayres de calavera;—pero crech que aviat no hi aniré.

—¿Esperas á algú?

—Vaja, tonta, no fassis el desentés: teninte á tú á prop ja quí vols qu'esperí?

La xicota, á través dels dos forats de la máscara, m va mirar ab ingenua sorpresa.

—¿De debó vens per mí?

—¿Per qué no? Viatges més llarchs he fet per donas que valian menos.

—¿Quí't pensas que soch?

—Una princesa que vas d'incógnit.

—¡Uy! ¡Qué picas alt!

—¿Serás una carnicera potser?

—Menos.

—¿Una modisteta?

—Una senzilla, una pobra criada.

Va pronunciar aquestas paraulas ab un tó tan melancólich que, ho confesso, vaig sentirme involuntariament enternit.

—¿Criada, y vens al ball?.. Molta llibertat te donan els teus amos.

—¡Amos!.. No'n tinch, ara com ara.

—¿Els has despatxat?

—Els m'han despatxat á mí. Y á fe, ben injustament, perque, no es per alabarme, pero criadas tan bonas, tan netas y tan formals com jo, dupto que á Barcelona n'hi haji mitja dotzena.

Aquí vaig obrir seriament l'ull. Una criada neta, formal y bona... ¡y á casa 'ns trobavam sense, després d'haverne mudat en quinze días tres, totes dolentas, informals y brutas!..

—¿Vol fer el favor—vaig dirli, deixant de tutejar-la,—de treure's la careta?

—¿Per qué?

—Tréguissela, y enrahonaré'm.

Va complaure'm. Com á dona, no tenia res de particular: ni guapa ni lletja, xateta, pero d'ayre bastant espaviliadot.

—¿Qué sab fer vosté?

—Tot lo que correspon á una criada *rigular*.

—¿Guisa, renta, planxa?

—Ab més ó menos perfecció, de tot me desempello.

GENT DEL "CUERPO,"

—Cada quàn surt?

—Cada quinze días... ¿li está bé?

—Y guanyar... ¿quant guanya?

La xicoteta va tenir un raego.

—Miri—va dir-me;—l' estar de gust ab una familia, es el tot per mí. Si es que vol pendre'm per mi-nyona á casa de vosté, vindré per quatre duros.

—¡Entesos!.. No parlem més: queda per mí.

Li dono la direcció, la saludo ab el posat digne que tot amo que s'estimi deu haver d'usar ab la dependencia, y recomenantli que no balli massa y que l'endemá procuri ser á casa d'hora, m'encami-no altra vegada al carrer.

Veus aquí la conquesta que l'altre día vaig fer al Circo.

La conquesta d'una criada que vindrá á servirnos per quatre duros al mes, lo qual, en els temps que corrém es una ganga positiva.

Ara tot serà que fassi per casa.

Que, donada la procedencia, temo molt que no.

MATIAS BONAFÉ

LLIBRES

ESCUELAS PROGRESIVAS PARA OBREROS (Sistema Codina) por G. CODINA Y SERT.—El qu' en las últimas elecciones parciales de Diputados á Cortes siguió venut per D. Alejandro Pons, ha escrit un' obra que de segur no será may capás d'escrífurela l'seu vencedor. En ella se dona compte detallat y minuciós de la instrucció obrera, tal com se practica en els païssos més adelantats, y de la

qual aquí á Espanya n'estém tan lluny, y n'estarem de fixo mentres duri l'present estat de cosas. El Sr. Codina ha invertit un caudal de paciencia en recullir els datos que conté l'seu llibre y un altre caudal de bona voluntat en exposarlos al objecte de que serveixin d'exemple y estímulo.

Per la nostra part al enviarli un aplauso, li retornarem una frase que las classes neutras solen aplicar als republicans:—¡Quina llástima, Sr. Sert, que tots els monárquics no siguin com vosté!

BASTIDES Y PEDRUSCALL. *Cabories pseudo poetiques d'un manobre* per en JOSEPH PLANA Y DORCA.—Es ver-daderament un llibre de caborias metrificadas: fruyts del cervell, més que de l'inspiració: barreja pintoresca de ideas fondas y de frivolitats. La llástima es que la forma, generalment rebeca y aspre no correspon sempre á la intimitat del pensament. Ens sembla que l'Sr. Plana ha de saber per experiencia lo molt que costa escriure en vers, y fàcilment se farà cárrech de que no costa gens deixarhi d'escriure.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

.. *Salmerón en Barcelona, Tarrasa, Lérida, Zaragoza.*

—*Viaje de propaganda. —Septiembre y Octubre de 1904.*—Es una crónica completa del viatge triomfal del President del partit de Unió republicana ab els discursos principals pronunciats en tots els punts que visitá.

.. *El primo Pons* por H. de Balzac.—Aquesta novela del gran psicólech, esmeradament traduhida al castellá per D. Joaquín García Bravo, forma part de la colecció d'obras completas de Balzac que vé donant á l'estampa la Casa Tasso.

.. *Gent.*—Colecció d'articles y narracions, del jove escriptor D. R. Surriac Senties.

.. *Lo coro dels Benplantats 6 Aquí ha caygut la Grossa.*

UN MIRACLE VULGAR

Saynete de costúms vilatanas en un acte y en prosa, original de R. Ramón y Vidales, estrenat á Romea 'l 28 de Octubre últim.

RATA SABIA

PRINCIPAL

La pessa *Cargar con el mochuelo*, original del redactor del *Avi Brusi*, Sr. Alfonso, está escrita ab molta gracia. A falta de tassis, resolt el gran problema de fer passar al públich una estona divertida.

En l'execució varen ferse aplaudir las Srtas. Blanco y Carbone, la Sra. Estrada y 'ls Srs. Llanos y Molinero.

LICEO

Le viase comari di Windsor encare que ha vingut tart á l'escena del Liceo, als 56 anys de haver sigut escrita y després de ferne més de deu d'antessala en aquella administració, es alguna cosa més que una curiositat arqueològica, es un verdader *bijou* musical, primorós y delicat. Se coneix que 'n Nicolay sino un geni era un mestre en tota l'extensió de la paraula. Els que li han trobat ayres de parentiu ab en Rossini están en un error lamentable; més aviat pot clasificarse'l com de la familia weberiana.

El mérit culminant de la seva partitura es la fidelitat en l'interpretació del llibre, en la presentació dels episodis de la comedia y en la perfecta caracterisació dels personatjes, tot aixó realzat ab un coneixement admirable de l'orquestra, que s'adelanta de molt á lo que 's

feya á mitjans del sigle passat. ¿Creu hen que aixó es poch?

Cert que no hi ha cap pessa de aquellas que 's remon-tin á las alturas de la sublimitat; pero no se 'n trobará una sola que no estigui bé, una sola que deixi de deleytar. Y á pesar de tot, al públich del Liceo, cada día més lluny d'oscas en materia de gust musical y de bon gust, com si li diguessin Llucia. No ha volgut sentir l'ópera, no ha volgut ferse'n cárrech, s'ha tancat á la banda per que no li entrés. ¡Lamentable exemple de desconsideració, quan no de supina ignorancia!

No faltará qui s'excusi carregant el mort sobre alguns dels artistes que van cantarla rematadament mal. No podrá culparse á la Sra. Labia, que en el plé de las sevas facultats, se 'n endugué la palma; en cambi, el que no 's trobava *endengat* com la Sra. Minotti y 'l Sr. Nanetti, estava de mal humor com el Sr. Ercolani (Falstaff) á qui, segons s'assegurava, l'autoritat el vá fer cantar per forza. Un cop de cap que va donar al escórrer's per escotilló y que feu necessari els ausilis facultatius, l'aixiribí una mica.

Però totes aquestas contrarietats no justifican el desdeny del públich, perque *Le viase comari* es una partitura ben clara, ben inteligible, quals deficiencias d'execució engendran el vfu desitj de sentir-la ben cantada. ¿Li sentirém algún día? *Ecco il problema.* . Un problema que al Liceo solen resoldre'l en definitiva las eminencias, las estrellas, els cantants de fama y cars, els únichs pels quals se preocupa la inmensa majoria dels nostres filarmónichs.

El decorat de l'ópera, espléndit, com á degut á dos mestres de l'escenografía: en Vilumara y 'l may prou plorat Soler y Rovirosa. ¡Y ni per ells tingué un aplauso 'l públich! Está vist que aquells nit estava de mala data.

La Giudice ha cantat *Cavalleria rusticana*, y la Darclée *La Boheme*, las dos en companyia del tenor Bassi, cada día més aplaudit y celebrat.

La Santuzza de *Cavalleria* no entra de plé en las con-

BATLLE DEVOT

EX-VOTO De Gabriel Lluch Escalada de Tíval Ordon per los muchos favores que e recibido de ellos por la vista que le di.

dicions especials de la Giudice, á pesar de lo qual se feu aplaudir ab justicia.

En quant á la Darolée, presentá una Mimf plena de distinció, perjudicantla algú tant en el seu primorós treball el recort massa fresch de la Carelli, que 'n feya una gran creació plena de vida, eminentment realista.

ROMEA

En Jascinto Capella ha traduht al catalá fentla passar á Barcelona, l' obra de 'n Dicenta «*Pá mi que nieva*» qu' es genuinament madrilenya. Els nostres trinxersaires son més naturalistas que 'ls golfos de Madrit, tal com solen presentarlos aquells escriptors, ab punts y ribets de sentimentalisme. Y si en realitat no son d' aquesta manera, quan menos aixís es com els pintan. Y com de aquest tó n' está desprovehida la paleta catalana, la traducció del *golfo* al catalá resulta bastant exótica.

Salvat aquest inconvenient, l' obreta no desdiu de la manera de sentir de 'n Dicenta. Es vigorosa y ferma, y deixa traslluhrir sovint fondas amarguras socials.

La Sra. Jarque y 'la Sra. Barbosa y Vinyas la interpretan ab carinyo y ab molt acert. L' empresa la presenta embellida ab una preciosa decoració dels Srs. Moragas y Alarma que produheix un efecte encisador.

El noy mimat, de 'n Puig y Ferrer es com l' esbós de un quadro de género, susceptible de major desarrollo. No 'ns acaba de convencer la familiaritat y la confiança que la senyora de la casa, posa en una minyona de servey, per mes que aquesta resulti un modelo de discreció, lo qual també s' aparta de lo comú, á lo menos de Catalunya, ahont joyas del servey domèstic com la Valentina no son gens conegudas. Podría admetre's com una institutriu; pero las institutrias serveixen pera las noyas, y may pera 'ls noys, per mimata que siguin.

Lo qu' está bé de veras es la pintura del protagonista. Es el prototipo dels joves víctimas del mimo excessiu, ab las sevas inconsciencies, ab las sevas versalitats, ab

els seus neguits, y sobre tot ab la facilitat d' enamorarse de la primera dona que 'ls hi surt al pas. El Sr. Puig ha fet gala en aquesta figura de ser un observador fi y un psicólech penetrant.

Pera lluhir en la escena caldrá que 's preocupi una mica mes de la técnica, que al fi el teatro es un art, y no hi ha art sense técnica. A ella deuen ajustarse las espontaneitats de la naturalesa, sense per aixó sacrificarlas.

L' obra, interpretada no més que regularment, sigué calurosament aplaudida al final de la representació.

CATALUNYA

En Carlos Arniches ha escrit, ab el títol de *Las estrellas*, un hermós saynete, tot ell ple de gracia y de frescura que se 'n emporta al públich, y no 'l deixa fins al final content y satisfet de veras.

Y aixó que no 's tracta de cap novetat que sorprengui. Tot se reduheix á l' equivocació de un pobre barber, que 's figura que la seva filla pot ser una eminencia de concert y 'l seu fill un torero de buten, rebent per part de l' una y del altre el mes amarch dels desenganyys.

Pero l' acció está desarrollada ab tanta trassa, las escenas están tan ben portadas, els personatjes sen tan vius, lo que parlan está dit ab tan bona sombra, se combina tant bé l' element cómic ab el sentimental que 'l públich se mor' de gret, quan l' autor li fá *veure las estrelas*.

Adorna l' obra un tango tan ben colocat en el quadro primer, que alborota al espectador, no parant de aplaudir fins que li repeteixen.

La senyoreta Martí interpreta d' una manera acabada el tipo de la filla del barber; pocas vegadas l' hem vista tant justa, tan sincera, tan ajustada al personatge. Molt bé la senyora Garcia, y colossal el senyor Juárez, el qual se veu dignament secundat pel resto dels actors.

Per tots aquests motius l' empresa d' *Eldorado* se troba en el cas d'ixos de apuntarse'n una de bona que val per cent.

DE MATERIA FINANCIERA

GRANVIA

Després de *La Fosca* de 'n Granés, el teatro *Granvia* vá quedar-se á las *foscas*.

S' ha acabat allí per ara 'l género xich, anunciant-se la reobertura del local ab una companyia dramática dirigida pel senyor Muñoz, que 's proposa posar en escena un espectacle titulat *El Cristo moderno*.

No sé si aixó voldrá dir que al *Granvia* van á treure 'l Sant Cristo gros.

N. N. N.

LA PASSA

Tothom se 'n ocupa,
la gent s' esgarrifa,
del modo que 'l *dengue*
va fent sas visites.

Ningú se 'n escapa,—del seu assaludo
ningú n' está lliure.
Igual puja als pisos
que va á las botigas,
com entra en els baixos—y en els entressuelos
de totas las casas—per bonas que sigan.

No té preferencias
ni dona exclusivas.
Igual s' enamora
d' un *ferm* de la Lliga,
que d' un entusiasta—de Don Alejandro,
que d' una modista.
Y al qui l' arreplega
si no s' espavila,
si 'l fret no li passa,—si va á buscá 'l metje,
si Deu no l' ajuda...—te *passa* per días.

Se veu que la cosa
dú tanta malicia,
que 'l qu' es al meu barri
ha fet *trencadissa*.

En sols una escala—de sis á set pisos,
dimecres hi havia:
Catorze *trancassos*
ab cinch *pulmonias*,
un jove ab el *tifus*—y entre altres frioleras,
dos nens que *finavan*—y tres que *naixían*.

No sé d' hont dimoni
ve aquesta rebira...
de mala *cossapia*
de *passa* malehida!
¿Será que pels nostres—esguerros y culpas
el cel ens castiga?

¿Potsé es que als diumenjes
se va poch á missa?
Aquests grans estragos—¿qué tenen per causa?
¿Que faltan creencies,—ó sobra bruticia?

¿Será aixó que corren
mals vents ja fa días
y els mort d' allá á Russia
la pesta 'ns envían?

Potsé es un romanso,—una estratagema
pels metjes urdida
y pels herbolaris
per vendre més tila...
Y pels farmacéutichs—per fer més receptas
y fer més emplastes—y més medicinas.

Potsé la té 'l clero
la culpa exclusiva,
potsé la té 'l Nunci
que avuy crech qu' arriba.

Potsé l' automóvil—que 'l fan ser culpable
de tot, avuy día.
¿Es cosa dels homes.

L' HOME ACLAPARADOR

En memoria d' un missatge,
redactat ab nobles fins

y abocat ab molt coratge
y la mar de tremolins.

ó gracia divina?

Si acás aixó últim, —jo 'ls ben asseguro que gracia, la coss, —no 'n té gens ni mica.

Per mala fortuna també 'l qui aixó firma, pot ben donar gracias á Deu... y al dentista.

Perque de resultas —d' aquest senyor dengue ¡que malehit siga!

va tant inflamarse 'm tota una geniva, qu' encare ab prou feynas—bellugo y camino després d' una broma—de set ó vuyt días.

La sort que la furia ja sembla que minva... La gent no estussega ja ab tanta perfidia...

Mes ¡ay! que á aquest poble—li queda una passa que 's fa inamovible:

La passa fumada d' aquesta política que tot vol curarho—ab aygua de trampas, ab flor de discursos—y ab oli de primas.

PEP LLAUNÉ

ESQUELLOTS

L' Ajuntament fa més de un mes va pendre l' acort de derribar totas las barracas situadas en els

passos á nivell del carril de Sarriá, pera fer compendre á la empresa beiga que Barcelona té 'ls seus drets y que no se 'ls deixa trepitjar.

Y en efecte: las barracas segueixen en peu, y 'ls trens de Sarriá passen xiulant.

Els propietaris del carrer de Balmes reclaman contra la subsistencia de las vallas que obstruixen de llarch á llarch tot aquell carrer, á pesar de la projectada transformació del ferrocarril en tranvía eléctrich. La rahó 'ls hi sobra en tots conceptes.

Y á pesar de aixó las vallas continúan subsistent y 'ls trens de Sarriá passen xiulant.

Fa pochos días se celebrá una reunió encaminada á conseguir la normalisació del carrer de Balmes. Predominaren entre 'ls reunits temperaments enérgichs; se prengueren acorts radicals, que foren posats en coneixement de las autoritats. L' alcalde Lluch els rebé molt bé; pero 'ls recomená que tinguessin calma, perque tractantse de una empresa estrangera, podria armarse un conflicte internacional.

Al dir aixó no li escapava 'l riure... y may com desde alashoras ha xiulat tan fort el ferrocarril de Sarriá.

RELLISCADA

Ja ho saben els vehins del carrer de Balmes: ja ho saben també tots els barcelonins. Las energias del arcalde de R. O. van agotarse per complert al procedir al derribo dels barracons del Paralelo.

Davant dels putxinetlis: molt farruco.

Davant dels belgas: molt gallina.

El tren de Sarrià xiula, y Barcelona en massa xiula ja més fort que 'l tren.

La *Perdiu* l' altre dia publicava un article baix aquest títul alarmant: «*L' Orfeo catalá á la presó.*»

¡Ay Senyor!—vaig exclamar.—¿Pero qué ha fet el coro de 'n Millet pera portarlo á la cangrí?

Pero al instant vaig tranquilisarme. L' *Orfeo catalá* va anar á la presó no com á pres, sino voluntariament, á recrear als pobres detinguts ab un concert.

No seré jo qui 'l critiqui per haver practicat un' obra de misericordia, per més que respecte á la forma en que va realisarse hi haja molt que dir.

L' *Orfeo* va executar las pessas en la gran rotonda, tenint als oyents ficats dintre dels caixons alveolars, privats en absolut de aplaudir y fer manifestacions de agrado. Veritat es que al cantarse las *Flors de Maig* de 'n Clavé, no 's pogueren contenir y van rompre la consigna ab un estrepitós picament de mans. Vels'hi aquí un gran triomf per l' immortal músich-poeta. Un esclat d' entusiasme brotant dels alveols de aquella bresca de fel y de amargura.

¡Qué trista la situació dels que viuen condemnats, aixís siguin culpables com no, al aïlament celular!... La música 'ls pot enternir, fins pot ferlos plorar ab l' evocació de certs recorts; pero més els consolaria de segur la vida de relació á que tenim dret tots els sers humans.

La Junta de la Presó, que prepara concerts en obsequi dels presos, millor faria en procurar que s' abreviessin tot lo possible els procediments judiciales, que tenen á tanta gent pudrintse y neulantse en el fons de una celda. Aquest fora 'l consol més positiu que se 'ls podria proporcionar en la seva trista situació.

Va cundint la moda de las gorras. Els barrets tocan pirandó á tota pressa. Dels de copa ja casi no se 'n veu un per recreo. Y 'ls demés corren perill de ser retirats de la circulació.

Tal com á las levitas van succehir las americanas; las gorras succehirán als barrets. Aixís ho vol la tendencia democrática dels temps presents.

De mica en mica la part masculina de la humanitat quedarà fatalment convertida en un conjunt de *gorreros*.

En cambi 'ls sombreros de las senyoras son cada cop més descomunals y apareixen més profusament guarnits y adornats, ab tota mena de flors, llassos, plomas y bestias dissecadas.

En punt á modas, es cada día més grossa la distancia que separa als dos sexes.

¿Si será aquesta una manifestació simbólica?

A SANTA PAULA

Per haver lograt, relativament baratet, la conquesta d' una "bella", li dedica las sevas propias mitjas.

L' altre dia l' amich Darder m' invitava á anar al Cementiri.

—Home, gracias—li vaig respondre.—No crech que haja arribat encare per mí l' hora d' emprendre aquest viatge.

—No 's tracta de quedars hi—m' replicá—sino de fer una visita á dos antichs coneguts.

—¿A dos coneguts antichs?

—Sí. ¿No 's recorda que vintitrés anys enrera vaig embalsamar dos cadávers, per un sistema especial? Donchs avuy anirém á veure com están. Jo ja ho sé; pero desitjo que se 'n fassin cárrech els que tingueren ocasió de veure'ls, vintitrés anys enrera, immediatament després del embalsamament... Y com vosté s' hi trobava...

No vaig poderlo complaure, per tenir á l' hora senyalada una ocupació precisa. Pero 'm vaig comprometre á anarhi qualsevol altre dia, en el cas que las dos momias li manifestessin de paraula ó per senyas, desitjos de poder contar ab el meu testimoni.

Fins ara no he rebut cap recado.

Pero 'm consta, per lo que m' han contat, que 'ls dos difunts están molt bé, que conservan las faccions intactas, encare que una mica emmorenidas... y en una paraula, que hi ha morts per molt temps... Jo per la meua part me prometo veure'ls y saludarlos afectuosament el dia del judici final en la Vall de Josafat.

Y entretant vaji un aplauso al amich Darder qu' en aquest particular s' ha posat á nivell dels embalsamadors del antich Egipte.

Si per un acás ho celebra ab un ápat, no s' olvidi d' incloure en el menú un filet de bou Apis.

L' altre dia 's va des obrir en la barriada de Gra-

cia una gran fábrica de moneda falsa, dotada de tots els elements més perfeccionats pera servir ab abundancia els mercats de Espanya y Fransa.

Segons noticias feya la friolera de 18 anys que funcionava.

¡Y 'l públich ignorant fins ara qu' entre l' irrupció de duros sevillans y alicantins hi haguessin també duros graciencs!

¿No es veritat que te gracia?

L' *Avi Brusi* al donar compte de la defunció del seu redactor confeccionador D. Francisco López, mort á la edat de 80 anys, conta un' anécdota curiosa.

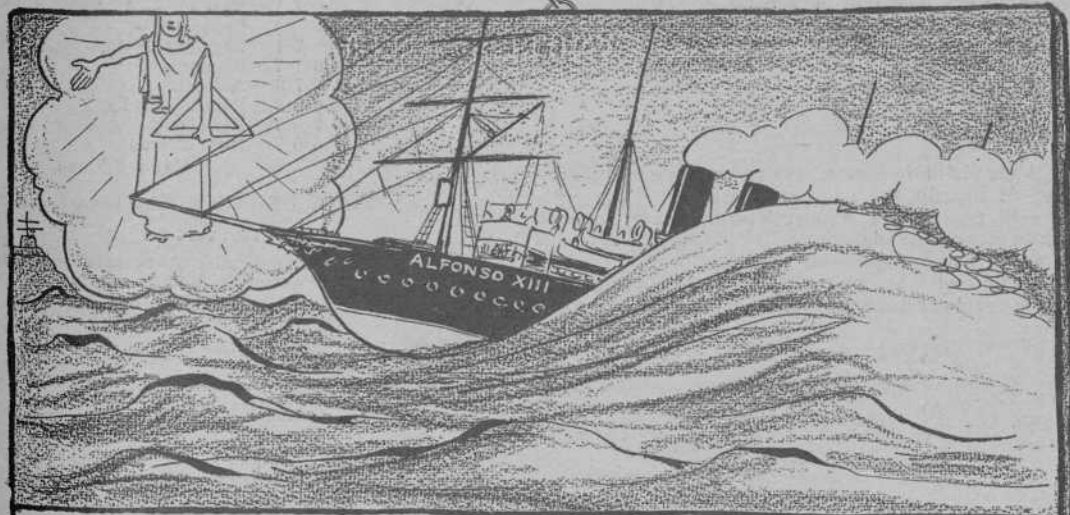
Estant en máquina 'l número de la tarde 's rebé un telegrama de Madrit anunciant un número de la Loteria nacional que havia tret 60 mil pesetas. Se 'n aná á casa seva á dinar ab el telegrama á la butxaca y al passar per davant de una administració de Loterías vegé en las vidrieras un bitllet enter del número premiat. ¿Y qué va fer el Sr. López?

L' *Avi Brusi* ho explica: «se detuvo, lo miró y continuó su camino, porque creyó que no podía comprar aquel billete sabiendo que había obtenido premio, y porque el telegrama por el cual lo sabía, no le pertenecía, no se había dirigido á él, sino al *Diario de Barcelona*.»

Creyéim al *Avi Brusi* en tot lo que diu, y 'ns guardarém de ferli la més mínima objecció, per no rebaixar el mérit que va contreure el seu vell redactor ab aquest rasgo d' honradés y de desprendiment.

Pero si en aquell temps era possible que las administracions de Loterías tinguessin bitllets á la venta fins algunas horas després d' efectuat un sorteig, es evident qu' estavan en situació de jugar á la

GENT DE MAR

EX-VOTO De González Rotivos
y demás marinos por haber salido
bien el viaje del
Mes de Abul del año 1904

segura, no comprenent en el retorn els que resultessin premiats.

Me sembla que si á la Xina fan rifas, deuen pendre altras precaucions, á fi d' evitar que 'ls administradors aprofitin lo que desdenyen els honrats periodistes.

Final de una comunicació del Sr. Soler y March, diputat perdigot per Manresa, á un dels seus electors:

«Queda sempre *aparellat* al servey de vosté.»

Está molt bé: 's farà com ell desitja. ¿Pero ab que vol que l' *aparellin*? ¿Ab un bou ó ab una mula?

L' amor y la banca.

Efectuada la boda de la filla de un banquer, te efectue davant de notari el pago del dot de la nuvia.

—Papá—li diu el gendre ab reserva.—Dispensim que li manifesti una cosa. La cantitat que acaba de entregarme no arriba de molt á la que va prometre á la seva filla.

—Es veritat,—respon el banquer—pero has de tenir en compte qu' en negociis de aquesta classe 'm retiro el 20 per cent de comissió.

El doctor palpa, consulta, examina ab gran detenció.

Quan ha terminat l' exámen del malalt, la senyora, inquieta y preocupada, pregunta:

—¿Es grave, senyor doctor?

—¡Psé!... D' aquella manera.

Petita pausa.

—¿Y qu' es?

El doctor distretament:

—Cinch pessetas.

A un viudo de fresch, li deya un seu amich:

—M' han dit que 't tornas á casar.

—Sí, noy: he pres aquest determini. Pero 'm caso ab la meva cunyada.

—¿Y aixó qué importa?

—Oh! molt que importa. ¿No veus que casantme ab la germana de la difunta m' estalvió una sogra?

XARADA

Hu la meva vehineta
la noya més aixerida
qu' hi conegut en ma vida,
quart hermosa, quart ben feta.

Sa hu-dos-quinta cintureta,
sa ters fina y delicada.

després... aquella mirada
que fa perdre la xaveta
y primera-terça y tot;
aquella dolça rialleta
que ters-cinch... ¡ay vehineta,
ditxós quí rébre la pot!

No més reparo una cosa
que no m' agrada, formal;
y hu que vesteixes total,
que 't fa molt menos hermosa.

SAMUEL GRAN É IEBURUETA

MUDANSA.

Quan s' obra una porta, fá
ben segú, Total ab d.

Moltíssim mal me vaig fé'
saltant un Total ab e.

M' agradaría á n' á mf
ser com molts, Total ab f.

Es lo meu amich milló'
un que 's diu Total ab ó.

Lector, haig de dirte á tú,
qu' ets un gran Total ab ú
si la mudansa no treus.

¿La tens? ¿La trobas? ¿La veus?

UN ASPIRANT Á FRÈGOLI

TRENCA-CLOSCAS

RITETA ROGER PIDAL

ELDA

Formar ab aquestas lletres degudament combinadas el títul de una sarsuela castellana.

A. CARARACH

LOGOGRIFO NUMÉRICH

7 3 4 4 3 6 3.—Població catalana.

7 1 4 4 3 7.—A las casas.

7 4 5 3 4.—Verb.

6 3 4 3.—Nom de dona.

1 4 3.—Al camp.

4 1.—Nota musical.

6.—Consonant.

7 1.—Beguda calenta.

6 1 7.—Número.

4 3 7 3.—Animal.

7 3 6 6 3.—Part de vaxella.

2 1 6 7 5 7.—Per el cos.

1 2 3 4 5 6 7.—Nom d' home.

PACO FLORES

FUGA DE CONSONANTS

. . o . i . a a

Ab aquestas cinch vocals y las consonants que faltan formar el títul de un carrer de Barcelona.

A. CARARACH

GEROGLÍFICH

DECEMBRE

M II M

K

K

ENRICH DOMÈNECH

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Oln, 8
Tinta Ch. Lorilleuz y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Artes Industriales

DESDE EL CRISTIANISMO HASTA NUESTROS DIAS

POR

Giner de los Ríos

Un to

ilustrado.

Ptas. 3

NOVEDAD

JOHN FISKE

LA HUMILDE VERDAD

POR

G. MARTINEZ SIERRA

Un tomo en 8.º, Ptas. 3

El destino

del hombre

Un tomo, Ptas. 0'75

La ciudad DE BARCELONA

* GUIA LOP *

Itinerarios prácticos

Ptas. 2

PLANOS DE BARCELONA

Ptas. 1

LA NIT DEL AMOR

PER

SANTIAGO RUSIÑOL

Ptas. 1

Anant pel món

PER SANTIAGO RUSIÑOL

Ptas. 1

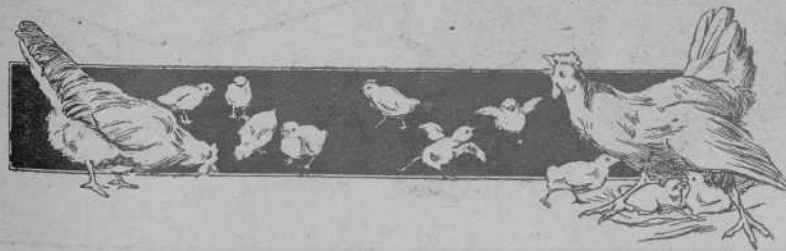
La senmana que vé: **El Mistic**

Nouveau LAROUSSE

ILLUSTRÉ

7 tomos

Fr. 275

LA GALLINA

Y

OTRAS AVES

DE CORRAL

Ptas. 5

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en llibransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrà à volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios, si no 's remet ademés un ral pera certifiat. Als corresponents se 'ls otorgan rebaixas.

L' ULTIM COMENTARI

—La gent se'n riurà, potsé;
 pero, brometas apart,
 eis "ex-votos" fan molt bé
 á la religió... y al art.